

FOLKETINGETS EU-OPLYSNING

Christiansborg
1240 København K
telefon 3337 3337
euopl@folketinget.dk
www.eu-oplysningen.dk

NR. 15

MAJ 2012

De danske EU-forbehold

FORBEHOLDENE OG DE SENERE TRAKTATER

De danske forbehold blev indført med Maastricht-traktaten i 1993. Forbeholdenes betydning og formuleringer er dog blevet ændret flere gange siden da.

Med Amsterdam-traktaten fra 1999 blev forbeholdene præciseret i "Protokol om Danmarks stilling", og betydningen af nogle af forbeholdene blev ændret. Nye bestemmelser betød nemlig, at forbeholdet omkring unionsborgerskabet blev overflødiggjort, og at retsforbeholdet blev aktiveret.

Med Lissabon-traktaten blev retsforbeholdet udvidet betragteligt, og der blev åbnet op for en særlig tilvalgsordning.

Danmark har siden 1993 haft forbehold over for fire af EU's samarbejdsområder, som vi derfor står helt eller delvis uden for. Her er tale om:

- Unionsborgerskabet
- Euroen
- Forsvarssamarbejdet
- Samarbejdet om retlige og indre anliggender.

De fire forbehold blev til, efter et flertal af danskerne stemte nej til den såkaldte Maastricht-traktat ved en folkeafstemning den 2. juni 1992.

Baggrund

I 1991 blev EU-landenes stats- og regeringschefer enige om en ny traktat - Maastricht-traktaten. Denne traktat udvidede EU-samarbejdet og indeholdt bl.a. en fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik, et samarbejde om retlige og indre anliggender og en fælles økonomisk og monetær union. Før den nye traktat kunne træde i kraft, skulle den imidlertid godkendes endeligt af alle EU-landene. Dette kunne i

nogle lande betyde, at der skulle afholdes en folkeafstemning, hvilket var tilfældet i Danmark. Da resultatet af folkeafstemningen blev et nej, kunne Maastricht-traktaten dog ikke træde i kraft som planlagt. EU og Danmark måtte derfor finde en måde at komme videre på.

Som reaktion på nej'tet samledes Folketingets ja-partier for at drøfte situationen og finde frem til en løsning, der kunne gøre det muligt for Danmark at tiltræde Maastricht-traktaten. I oktober 1992 blev syv ud af Folketingets otte partier derfor enige om et oplæg, som Danmark kunne tage med til forhandlingerne med resten af EU - det såkaldte nationale kompromis.

Det nationale kompromis var udgangspunkt for den danske regerings forhandlinger med de dengang 11 andre EU-lande. På et topmøde i Edinburgh i december 1992 blev EU-landenes stats- og regeringschefer enige om en sær aftale for Danmark - den såkaldte Edinburgh-afgørelse. I Edinburgh-afgørelsen fik

AKTIONER, DANMARK IKKE KAN DELTAGE I

Forsvarsforbeholdet har bl.a. betydet, at Danmark ikke har kunnet bidrage til EU's antipirateri operation, *Atalanta*, ud for Somalias kyst, eller til uddannelsen af somaliske sikkerhedsstyrker.

UNIONSBORGERSKABET IFØLGE TRAKTATEN

” Der indføres et unionsborgerskab. Unionsborgerskab har enhver, der er statsborger i en medlemsstat. Unionsborgerskab er et supplement til det nationale statsborgerskab og træder ikke i stedet for dette.

FOLKEAFSTEMNING OM EUROEN

Der var folkeafstemning om afskaffelse af euroforbeholdet i september 2000. 46,8 pct. stemte ja, til at forbeholdet skulle fjernes, mens 53,2 pct. stemte nej. Derfor anvender vi i dag danske kroner og ikke euro i Danmark.

DANMARK GLIDER UD AF DET RETLIGE SAMARBEJDE

Danmark deltager i dag på flere områder, som tidligere ikke var omfattet af retsforbeholdet, men som nu er dækket af forbeholdet. Når EU vedtager ny lovgivning på disse områder, vil Danmark kunne blive skubbet ud af samarbejdet - lidt efter lidt.

NY FOLKEAFSTEMNING OM FORBEHOLDENE?

Det fremgår af regeringsgrundlaget fra oktober 2011, at regeringen agter at sætte to af de danske forbehold til folkeafstemning. Det ene er forsvarsforbeholdet, som regeringen ønsker at afskaffe, og det andet er retsforbeholdet, som regeringen ønsker at ændre til en tilvalgsordning.

FOLKEAFSTEMNING

FOLKEAFSTEMNING	VALGDELTADELSE	JA	NEJ
Maastricht-traktaten den 2. juni 1992	83,1 %	49,3 %	50,7 %
Maastricht-traktaten + Edinburgh-afgørelsen den 18. maj 1993	86,5 %	56,7 %	43,3 %

Danmark forbehold på de fire ovennævnte områder. Der blev herefter afholdt en ny dansk folkeafstemning om Maastricht-traktaten, nu med Edinburgh-afgørelsen tilknyttet, den 18. maj 1993. Her stemte et flertal ja, og traktaten trådte i kraft den 1. november 1993 sammen med de fire danske forbehold.

Danmark kan til enhver tid underrette de øvrige EU-lande om, at Danmark ikke længere ønsker at benytte sig af et eller flere af forbeholdene. Det er dog politisk besluttet af Folketingets ja-partier, at forbeholdene kun kan fjernes eller ændres efter en folkeafstemning i Danmark.

Unionsborgerskabet

Maastricht-traktaten indførte en bestemmelse om, at enhver, der er statsborger i et medlemsland, har et unionsborgerskab. Det danske forbehold er dog ikke et forbehold over for selve unionsborgerskabet. Forbeholdet går alene ud på, at unionsborgerskabet ikke på nogen måde må træde i stedet for et dansk statsborgerskab. Det danske forbehold slår derfor fast, at spørgsmålet om dansk statsborgerskab udelukkende afgøres efter dansk lovgivning.

Seks år senere, i 1999, blev det med Amsterdam-traktaten direkte indskrevet i EF-traktaten (nu EUF-traktaten), at unionsborgerskabet ikke træder i stedet for de nationale statsborgerskaber, men blot supplerer disse. Dermed har man i praksis indskrevet det danske forbehold i selve traktatgrundlaget, og i dag gælder der derfor de samme regler for de andre medlemslande som for Danmark.

Euroen

Ifølge Edinburgh-afgørelsen er Danmark ikke forpligtet til at indføre euroen. Danmark har derfor stadig kronen som valuta og har bevaret sine beføjelser med hensyn til pengepolitikken. Danmark har dog et tæt samarbejde med eurolandene om kursen på kronen, sådan at den danske krones kurs lægges fast i forhold til kursen på euroen (fastkurspolitikken).

Danmarks forbehold betyder, at vi ikke har mulighed for at deltage i nogen af de sammenhænge, hvor den økonomiske politik diskuteres. Det inkluderer eurogruppen, hvor eurolandenes

økonomi- og finansministre mødes, samt styrelsesrådet og direktionen i Den Europæiske Centralbank, hvor den fælles pengepolitik fastsættes og gennemføres.

Forsvarspolitikken

Forsvarsforbeholdet betyder kort fortalt, at Danmark ikke deltager i de dele af EU's udenrigs- og sikkerhedspolitik, som påvirker forsvarsområdet. Det indebærer bl.a., at Danmark ikke finansierer eller stiller militær kapacitet til rådighed i aktioner af militær karakter.

Danmark deltager dog i civile operationer, hvilket hovedparten af EU's aktioner hidtil har bestået af. Danmark kan også deltage i aktioner, hvor der både er en civil og en militær del, såfremt de enkelte dele af aktionen kan adskilles. Det forventes, at der i fremtiden vil være flere blandede civil-militære aktioner, og at Danmark vil kunne blive udelukket fra disse, hvis man ikke klart kan adskille de civile og de militære elementer.

Retlige og indre anliggender

Retsforbeholdet betyder kort fortalt, at Danmark som udgangspunkt står uden for EU's samarbejde om grænsekontrol, udlændingepolitik, civilret, strafferet og politi.

Tidligere har Danmark deltaget i det retlige samarbejde, så længe det var mellemstatsligt. Med Lissabon-traktaten er hele området dog gjort overstatsligt, hvilket betyder, at Danmark i dag står uden for næsten hele samarbejdet. De eneste undtagelser er samarbejdet om visumregler, som Danmark deltager i fuldt ud, og Schengen-samarbejdet, hvor vi har en særlig ordning.

Med Lissabon-traktaten blev der dog indført en mulighed for, at Danmark kan ændre det retlige forbehold til en tilvalgsordning, hvor vi fra sag til sag kan vælge, om vi vil deltage i samarbejdet eller ej.

Mere information

Du kan læse mere om forbeholdene på EU-Oplysningens hjemmeside - www.eu-oplysningen.dk - eller i EU-Oplysningens øvrige faktablade om forbeholdene.

